

POKROVITELJ 47. VARAŽDINSKIH BAROKNIH VEČERI

Kolinda Grabar-Kitarović

Predsjednica Republike Hrvatske / President of the Republic of Croatia

FINANCIJSKU POTPORU OSIGURAVAJU

Zlatni sponzori:

Srebrni sponzori:

Ostali sponzori

Brandovi

Medijski pokrovitelji

Ustanove, institucije i agencije partneri festivala

47.
VARAŽDINSKE
BAROKNE
VEČERI

Institut Balassi
Mađarski Institut
u Zagrebu

Subota, 23. rujna
Katedrala, 19 sati

Xaver Varnus, orgulje
Balazs Barnkopf, orgulje

Ljiljana Bogojević i Zdenko Brlek,
glumci HNK u Varazdinu

Glazbeno-književna večer

J.S. Bach i János Pilinszky

„Čovjek je ovdje nedostatan za ljubav“

Johann Sebastian Bach
(1685. – 1750.)
Xaver Varnus

Preludij u c-molu, BWV 546
Ich ruf zu dir, Herr Jesu Christ, BWV 639, koralni preludij
Zbogom mojemu ocu
Passacaglia, BWV 582

János Pilinszky

Pasija iz Ravensbrücka (Ravensbrücki passió)
Treći dan (Harmadnapon)
Preludij u e-molu, „Katedrala“, BWV 533
Herzlich tut mich verlangen, BWV 727, koralni preludij

János Pilinszky

Omega
Od stupnja do stupnja (Fokról-fokra)
Arioso BWV 156
Balazs Barnkopf, orgulje

János Pilinszky

Sada i ovdje (Itt és most)
Orkestralna suita u D-duru, br. 3, BWV 1068
Air
Fantazija u g-molu, BWV 542

János Pilinszky

Četverostih (Négysoros)
Toccata i fuga u d-molu, BWV 565

Improvizacije na odabranu temu

Gostovanje mađarskog orguljaša **Xavera Varnusa** na 47. Varaždinskim baroknim večerima posebni je događaj u okviru ovogodišnjeg festivala kojemu je država-partner Republika Mađarska. Naime, glazbenik koji u svojoj domovini i u svijetu uživa veliki ugled osmislio je koncert koji, ako je suditi prema tekstu kojim se opršta od pokojnoga oca, upravo svojemu ocu i posvećuje a u čiji je program uključio glazbu i pjesništvo dvojice autora čije stvaralaštvo najviše cijeni i voli. Xaver Varnus poznati je interpret orguljskog repertoara skladatelja koji je za „kraljicu instrumenata“, orgulje na kojima je i sam bio virtuoz, ostavio oko 220 skladbi što čini jednu petinu njegova cijelokupnog bogatog opusa. Dakako, riječ je o Johannu Sebastianu Bachu, neporecivo najvećem geniju ne samo njemačke barokne glazbe već i jedinstvenom skladatelju cijelokupne europske glazbene baštine od njezinih početaka do danas na području stvaralaštva koje nazivamo klasičnim (taj naziv svakako volim više od onog „ozbiljna glazba“!).

Dakle, Xaver Varnus i nama ovdje u varaždinskoj Katedrali i na našim velebnim orguljama želi svirati glazbu kojoj se osobno najviše divi. A uz djela velikana koji je upravo u orguljskom opusu ostvario „rječnik“ svojeg skladateljsko-tehničkog umijeća i orguljama povjerio najintimnije titraje svoje duboko vjerničke duše, gostujući nam glazbenik poklanja stihove mađarskog pjesnika Jánosa Pilinszkog koji njemu kao umjetniku i osobi očito najviše govori. Zahvaljujući sretnoj okolnosti da je doktor znanosti Sokcsevits Dénes, pripadnik hrvatske manjine u Mađarskoj, nama bliži kao Dinko Šokčević, a koji je trenutno na funkciji prvog ravnatelja Mađarskog kulturnog instituta u Zagrebu i istovremeno savjetnik mađarskog veleposlanstva u Hrvatskoj, s mađarskog na hrvatski jezik prepjevao duboko misaone stihove pjesnika Jánosa Pilinszkog koji je živio od 1921. do 1981. godine.

Riječ je o jednom od najvećih mađarskih pjesnika 20. stoljeća koji je nažalost bio gotovo sasvim nepoznat hrvatskoj čitateljskoj publici a koji sada, zahvaljući upravo prepjevima doktora Šokčevića, postaje i nama poznat. János Pilinszky bio je, prema riječima Dinka Šokčevića, pjesnik koji je ostavio svjedočanstva u kojima se „u svakoj pjesmi iznova i iznova doživljava Pasija...

Njegovo čitavo pjesništvo je borba, ali čije je najkarakterističnije stanje vrijeme poslije same Pasije, treći dan uoči uskrsnuća, tik do zore, kada se još čovjek ne može oslobođiti strašnih događaja i u strahu i cmizdrenje se miješa i očajanje u isto tolikoj mjeri kao i nada u uskrsnuće.“

Mladi apsolvent Filozofskog fakulteta u Budimpešti, Pilinszky, čije su pjesme već objavili neki budimpeštanski književni časopisi, pa je i sam bio suradnikom jednoga od njih, u jesen 1944. godine odjednom se kao vojnik našao u vrtlogu rata. Iako bez oružja i bez obuke, njegova postrojba je bila prebačena u Njemačku, gdje je dočekao kraj rata u američkoj okupacijskoj zoni. Ali one slike najveće ljudske patnje i stradanja, koje je mladić video, gledao oko sebe od studenog 1944. do ljeta 1945. godine, korjenito su promijenile njegovo poimanje svijeta i njegovo pjesništvo u cijelini. Objavivši u izdanju s prepjevima stihova mađarskog pjesnika njegov iscrpljeni životopis, navodi dr. Šokčević i pokretačke ideje koje su ga kao pjesnika vodile i inspirirale, jer je bio svjestan toga da ljudi nažalost ne uče iz prošlosti, ne zanimaju ih pouke, iznova i iznova počine iste grijeha. „Ovo pretvara oko nas sve u svijetapsurda. Nije nimalo slučajno, što su književnici upravo poslije Drugog svjetskoga rata počeli u većem broju u svojim djelima oslikavati absurdnu stranu ljudskoga društva, iako je već u 19. stoljeću Dostojevski bio uvjeren u absurdnost svijeta oko sebe“ navodi prevoditelj. Pjesme koje ćemo čuti uvest će nas u bogatu misaonost i poetski svijet autora koji je imao životno iskustvo „tamne noći duše“.

Koje su asocijacije i misaoni spojevi između odabranih skladbi i pjesama morat će zaključiti slušatelj sam. Po svojoj definiciji Bachova je glazba duboka prepuštenost Božjoj providnosti, primjerice u glazbi koralnog preludijskog inspiriranog stihom „Tebe zazivljem Gospodine Isuse Kriste“, ili pak iskreno poniranje u dubinu vlastite duše koja se ne uzdiže u oholosti već se ponizno prepušta nadahnucu stvarajući trajno i na svaki način u slavu Božju. Jer, doista su na programu redom Bachova antologičkih djela za orgulje, prvenstveno njegovi preludijski iz zbirke Orgelbüchlein u kojoj je ostavio svjedočanstva skladateljsko-tehničke savršenosti i svjedočanstva orguljaša koji je služeći u crkvama virtuoznim muziciranjem i izvedbama glazbe izuzetne kompleksnosti zvukovljem nadopunjavajući molitve puka. I na kraju Toccata i fuga u d-molu, BWV 56, zacijelo najpopularnije djelo za orgulje uopće i grandiozna „zvučna katedrala“ kao svjedočanstvo velike snage i duboke sadržajnosti glazbenoga idioma kojemu su Varaždinske barokne večeri u cijelini posvećene.

Orguljaš Xaver Varnus, povezivanjem glazbe Johanna Sebastiana Bacha, tog nadasve velikog bogatstva glazbene misaonosti sa stihovima mađarskog pjesnika Jánosa Pilinszkog, koji je u drugom vremenu i u drugom mediju ali s istim umjetničkim intenzitetom proživljavao ljudsku sudbinu, daruje nam trenutke koje ćemo zacijelo pamtit. Hvala mu!

Dr. sc. Zdenka Weber

Xaver Varnus Rodio se u travnju 1964. godine. Školovao se u Budimpešti gdje se prvi put susreo s glazbom. Rani uzori i učiteljice bile su Melinda Kistétyi i Emma Németh, nekadašnja učenica Claude Debussyja. Kasnije napušta Mađarsku i dolazi u Pariz 1981. godine gdje se doista pronašao u glazbi. Uz orguljaša Crkve Notre-Dame, Pierrea Cochereaua, mladi je glazbenik postupno napredovao. U njegovoj biografiji značajno mjesto zauzima i Toronto gdje je postao priznat glazbenik.

Održao je koncerete na orguljama u katedrali Notre-Dame i crkvi Saint-Sulpice u Parizu, crkvi sv. Tome u Leipzigu, u Berlinskoj katedrali, u Moskovskom konzervatoriju te u Katedrali u Canterburyju. Od domaćih se koncerata ističu oni u Palači umjetnosti (MÜPA) te u Velikoj sinagogi u Budimpešti. Njegov se rad i stil često opisuju kao zanimljivi, inovativni i uzbudljivi.

Uz pedesetak snimljenih albuma, koncerete održane pred nekoliko milijuna obožavatelja, rad na mađarskoj televiziji i radiju te neumornu popularizaciju Bachove glazbe među mlađima, Xaver Varnus je također napisao i nekoliko knjiga.

Balazs Barnkopf, student je orgulja i asistent Xavera Varnusa.

